

УДК 631.47+338.482.2

ГРУНТИ ЯК ОБ'ЄКТИ НАУКОВОГО ТУРИЗМУ

П.В. Романів, М.З. Гамкало

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна,

e-mail: rpavlo2007@ukr.net

Науковий туризм містить елементи екологічного, етнокультурного, підводного, пізнавального і багатьох інших видів туризму, головна ознака яких - активна участь туриста в процесі туру, а не просто отримання цікавої інформації та споглядання об'єктів, що характерно для пізнавального туризму.

Основними формами наукового туризму є оглядовий, ознайомчий туризм та активний науково-дослідний туризм.

Оглядовий туризм. При цьому туристам демонструються природні і антропогенні об'єкти і зразки, даються кваліфіковані пояснення про них і проблеми, що з ними пов'язані. Туристи беруть участь в обговоренні та аналізі отриманої інформації. Активний (дослідницький) туризм. У цьому випадку туристи беруть участь у наукових та супутніх роботах як допоміжний персонал, наприклад, у копанні розрізу, відборі ґрунтових зразків, роботах у заповідниках, здійснюючи супутні польові наукові дослідження; здійснюють самостійні дослідження у співпраці з науковим персоналом.

Як правило, туристичними об'єктами в наукових турах виступають природоохоронні території. Україна у цьому аспекті має значні територіально-ресурсні активи, що варто мобілізувати у організацію наукових турів з залученням об'єктів ґрунтового покриву. У цьому аспекті Карпатський регіон України представляє значний пізнавально-науковий інтерес. Ми пропонуємо розглянути феномен ґрунтів Карпатського регіону України як самостійні об'єкти наукового туризму, а також як складові комплексного туристичного продукту.

Науковцям регіон може запропонувати екскурсійно-туристичні маршрути відповідно до їхніх вузькофахових інтересів природознавчого

характеру: геологічного, мінералогічного, гідрологічного, геоботанічного, екологічного, історико-географічного, археологічного, ґрунтознавчого.

У регіоні Українських Карпат і прилеглих територій внаслідок нераціонального землекористування існують реальні екологічні ризики (ерозія, зниження екологічного потенціалу і родючості ґрунтів), що спричинює деградацію земель, природних і антропогенних геосистем, створює загрозу екологічній безпеці регіону. Зацікавленість ґрунтовим покривом широких верств населення засобами туристичного (ощадливого) загосподарювання вважаємо кроком до збереження, відновлення екосистеми Карпатського регіону України, особливо у контексті концепції сталого розвитку.

Залучення ґрунтів у систему туристичного обслуговування розглядаємо у двох головних напрямках: як окремих об'єктів показу на маршрутах та як об'єктів наукових досліджень у межах стаціонарних науково-дослідних ділянок вузькоспеціалізованого та комплексного характеру. При чому, ці ґрунтові об'єкти можуть бути використані як мотивація до подорожі як широких верств населення різних вікових груп, професійної приналежності, так і спеціалістів географів, геологів, ґрунтознавців, екологів, археологів, істориків, краєзнавців тощо.

Ґрунти Українських Карпат мають важливе екологічне, економічне і соціальне значення. Проте, споживацьке використання лісів призводить до негативних наслідків для всієї екосистеми, в тому числі і для «дзеркала ландшафту» - ґрунту. Ці негативні явища мають назву дигресії. Тому, вивчення та пізнання ґрунтів засобами туризму, екскурсійної та експедиційної діяльності переслідує ряд важливих функцій: рекреаційну, науково-пізнавальну, екологічну (функція охорони природи та її компонентів), освітню, дидактичну, виховну, патріотичну. Адже без знання про ґрунт неможливо досягнути взаємозв'язки, що встановлюються між компонентами екосистеми.